

לקחה טוב

יצא לאור ע"י רשת מוסדות "טוב" בראשות הרב יוסף יגן שליט"א בעריכת הרב מנשה צדקה שליט"א

התשס"ח פרשת כי תשא

5:20	הרלקת נרות שבת ניו יורק
6:52	מוצאי שבת
8:49	סוק"ש מג"א
9:25	סוק"ש גר"א
12:10	חצות

פנינים לפרשה

"כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם

ונתנו איש כופר נפשו לה' בפקוד אותם ולא יהיה בהם נגף בפקוד אותם" (ל, יב)

כי תשא את ראש בני ישראל – ובפסיקתא ר':

כי תשא את בני ישראל אין כתיב כאן אלא כי תשא את ראש בני ישראל ואין ראשם של ישראל אלא הקב"ה, שנאמר ויעבור מלכם לפניו ודי' בראשם. וכונת הדברים על פי הנאמר קדושים תהיו ואמרו במדרש יכול כמוני תלמוד לומר כי קדוש אני, קדושתו למעלה מקדושתכם, ומפרשים שקדושת הקב"ה למעלה היא מקדושת ישראל, וככל שהאדם מתקדש יותר משיג הוא יותר מקדושת השי"ת וזהו קדושתו למעלה מקדושתכם, שככל שהאדם מתקדש יותר מקדושים אותו מלמעלה, שמשיג שקדושת השי"ת היא למעלה מזה. (ר"צ הכהן)

כי תשא את ראש בני ישראל – כי תראה

להרימם משיפלותם אחרי חטא העגל, ונתנו נתנו לעגל שיתנו למשכן. לפקודיהם. אם יפקד ראש בישראל לפני זמנו. ונתנו איש כופר נפשו לד'. כי מפני הרעה נאסף הצדיק (לכפרה על ישראל). לפקודיהם ונתנו. אין למנות את ישראל ללא סיבה: לפקודיהם שנפקדו מהם ורוצים לדעת כמה נפקדו, וגם אז על ידי דבר אחר ולא למנותם אחר אחר; ואם אין צורך במנין צריך לתת מחצית השקל לכפרה ולא מספיק שמונים על ידי דבר אחר. וזאת היתה טעותו של דוד שמנה כמו שאול, אך לשאול היתה סיבה למנותם ולדוד לא היתה סיבה. (אוה"ח)

כי תשא – ולפני כן מזבח הקטורת שתועלתו

לבטל הנגף בעם אחרי שהחל, כנזכר בפרשת קרח. וענין מחצית השקל יועיל שלא יהי בהם נגף מעיקרו, לכן סודרו בתורה זה אחר זה, ונתנו איש כופר נפשו. איש ולא אשה, כי הנשים לא חטאו בעגל, מחצית השקל. כתיב זכר ונקבה בראם ויקרא שם אדם, נמצא שהם שני חצאים והזכרים הם שחטאו והם חצי אדם יתנו לכפרתם מחצית השקל בלבד, ונתנו איש כופר נפשו. כופר נפשו שחטאו במחשבה, ולא כופר הגוף, שלא חטאו במעשה. ולכן הכפרה מחצית השקל ולא שקל שלם שלא חטאו בגוף ונפש. (עץ הדעת טוב)

ונתנו איש כופר נפשו לד' בפקוד אותם – יעשו

פיקודי ד' במסירות נפש ללא מחשבות זרות. ולא יהי בהם נגף. ואז לא ילכו המצוות שהם עושים לסטי"א. (תפארת שלמה)

"ורחצו אהרן ובניו ממנו, את ידיהם ואת רגליהם" (ל, יט)

ורחצו אהרן ובניו – הרחיצה הזו היא דרך כבוד של מעלה כי כל הקרב לשלחן מלכים רוחץ ידיו. ומן הענין הזה תיקנו רבותינו נטילת ידים לתפילה. את ידיהם ואת רגליהם. שהם ראש האדם וסופו. ממנו. הרחיצה היא המצוה אבל הכיור אינו מעכב ואינו מצוה, כי ביום הכיפורים כהן גדול מקדש ידיו ורגליו מקיתון של זהב שהיו עושים לכבודו, אבל למדנו מן הכיור שצריך כלי. (רמב"ן)

ורחצו אהרן ובניו ממנו את ידיהם ואת רגליהם – ענין רחיצת הכהנים הוא סילוק

והסרת נגיעה אישית. וכמו שמצינו אצל עגלה ערופה ורחצו. ואמרו ידיו לא שפכו את הדם הזה, שאין להם נגיעה וחלק בזה המעשה. וגם הכהן העובד הוצרך לרחיצה, היינו שייסר נגיעתו ויבטל דעתו ורצונו נגד רצון השי"ת, שאינו עובד רק מה שהשי"ת חפץ. וכן מה שנצטוונו ליטול ידים בשחרית וקודם סעודה הוא שלפני שיתחיל האדם לעסוק בצרכי הגוף צריך תפילה להשי"ת שאם יבוא לידו דבר מעניני העולם הזה שהוא חלילה נגד רצון השי"ת, הרי הוא מבקש מהשי"ת שיטול וייסר תאותו מזה. (מי השילוח)

"ואתה קח לך בשמים ראש: מר דרוור חמש מאות, וקנמן בשם מחציתו חמשים ומאתיים, וקנה בושם חמשים ומאתיים" (ל, כג)

בשמים ראש מר דרוור - ודרשו במס חולין מר דרוור תרגום אונקלוס מירא דכיא מכאן למרדכי מן התורה. וקשה מה ענין מרדכי למר דרוור ומה נפקא מינה אם מרדכי מן התורה. ואפשר לפרש שהגמרא רוצה ללמדנו שגם אנחנו יכולים לעורר החסדים ולהכניע את הסטי"א על ידי התורה כמו שעשה מרדכי. אמרו במדרש אחשוורוש ראש למוכרים והמן ראש לקונים ומרדכי פעל להמתיק הדינים וזהו שנאמר בשמים ראש לבשם את הראשים, זה אחשוורוש והמן, ועל ידי מר דרוור זו התורה שנקראת מר דרוור שתחילתה מר וסופה דרוור שהוא לשון חירות, ועל ידי התורה פעל מרדכי להכניע שונאי ישראל. (ליקוטי יהודה)

ונתנו – מלה זו נקראת כך מתחילתה לסופה ומסופה לתחילתה, כי גלגל הוא החוזר בעולם והנותנים של היום עלולים להיות המקבלים של מחר, ולהיפך. (הגרי"א)

"זה יתנו כל העובר על הפקודים, מחצית

השקל בשקל הקודש, עשרים גרה השקל. מחצית השקל תרומה לד' (ל, יג) זה יתנו – הראה לו הקב"ה למשה מטבע של אש ואמר כזה יתנו. תנחומא. פירושו שתמה משה כיצד זה יכפר מחצית השקל על הנפש והרי כל אשר לאיש יתן בעד נפשו, והתשובה היתה שיתנו בהתלהבות, מטבע של אש, ואז גם מחצית השקל יכולה לכפר על הנפש. (קוצק)

זה יתנו – מטבע של אש. רש"י. כשם שהאש יכולה להועיל ולהזיק כך המטבע יכולה לשמש לטוב ולרע. (נועם אלימלך)

"העשיר לא ירבה והדל לא ימעט ממחצית השקל לתת את תרומת ד', לכפר על נפשותיכם" (ל, טז)

העשיר לא ירבה והדל לא ימעט – למה? לכפר על נפשותיכם. ואין נפשו של העשיר יקרה מנפשו של הדל. (אלשיך)

והדל לא ימעט ממחצית השקל.. לכפר

נפשותיכם – דם הנפש הוא רביעית שמשקלו עשרים וחמשה סלעים שהם חמשים חצאי שקלים ומחצית השקל הוא אחד מחמשים (תרומה בעין בינונית) מדבר שחיינו תלויים בו. (ישמח משה)

"ולקחת את כסף הכפורים מאת בני

ישראל ונתת אותו על עבודת אהל מועד, והי' לבני ישראל לזכרון לפני ד', לכפר על נפשותיכם" (ל, טז)

ונתת אותו על עבודת אהל מועד – הם האדנים העומדים תחת הקרשים והאהל לשרתם, כעבד המשרת לרבו. והי' לבני ישראל לזכרון האדנים שנעשו ממחצית השקל הם זכרון שניכפר להם חטא העגל. ואחר כך הוא אומר ועשית כיוור, וי' החיבור שגם הכיור הוא לזכרון לנשים, כי נעשה ממראות הצובאות. וחשוב זכרון הנשים מזכרון האנשים שלא די שלא חטאו בעגל אלא נתנו מראותיהן למשכן מבלי שנצטוו. (עץ הדעת טוב)

"ויאמר ד' אל משה, קח לך סמים: נטף ושחלת וחלבנה, סמים ולבונה זכה, בד בלב יהי" (ל, לד)
קח לך סמים – ונאמר והנשיאים הביאו את הבושם ואמרו נשיאים עננים, והעננים הביאו את הבושם יחד עם המן, והיות והמן הי' בזכותו של משה נאמר קח לך סמים כאילו שלקח מעצמו.

וחלבנה – חלבנה ריחה רע והיא מסממני הקטורת ואמרו וכל תענית שאין בה מפושעי ישראל אינה תענית כסממני הקטורת אם אין בהם חלבנה. וכשם שבקטורת היו עשרה סממנים וחלבנה היתה אחת עשרה, כך בתענית צריכים להיות לפחות עשרה צדיקים ואז מצטרף אליהם הרשע. וראוי להשיג על ענין צירוף זה.

וחלבנה – וכיון שהוא מחובר עם עשרה סממנים הנותנים ריח טוב, גם הוא נותן ריח טוב. (ר"צ הכהן)

"ועשית אותה קטורת רוקח מעשה רוקח, ממולח, טהור קודש" (ל, לה)
ממולח – מעורבב היטב שאי אפשר יהי להפריד בין הסממנים, וכמו מלח שהוא מתערבב לחלוטין עם המאכל. (נצ"ב)

"ראה קראתי בשם בצלאל, בן אורי, בן חור, למטה יהודה" (לא, ב)
בשם בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה – שהי' רק אחד בשם כזה ובשם אבותיו ובשבת יהודה וזה לא יכול הי' משה רבנו ע"ה לדעת שהרי לא נימנו ישראל בשמות עד השנה השני, ועל ידי זה ידעו הכל שבצלאל נבחר על ידי הקב"ה ולא על ידי משה מפני שהוא נכד אחותו. וכן כל מינוי בישראל הוא מן השמים, ופירושו שאין מועיל בזה השתדלות כל כך, והמינוי אינו דוקא לפי מעשיו אלא כפי שהוא ראוי להנהיג. (מהר"ל דיסקין)

בצלאל בן אורי בן חור – הזכיר אבי אביו. מה שלא הזכיר אצל אהליאב, לפי שחור נהרג על מעשה העגל והמשכן בא לכפר על מעשה העגל לכן הזכירו. (רבעה"ת)

"ואני הנה נתתי אתו את אהליאב בן אחיסמך למטה דן, ובלב כל חכם לב נתתי חכמה, ועשו את כל אשר צויתך" (לא, ו)
ובלב כל חכם לב נתתי חכמה – חכמת התורה עיקר קנינה בלב אבל חכמת הגויים היא מן השפה ולחוץ ואינה מורה ללב. (ורק חכמה כזאת יש לגויים אבל תורה, חכמה שמורה ללב, אין בגויים). (ר"צ הכהן)

"ואתה דבר אל בני ישראל לאמור, אך את שבתותי תשמורו כי אות היא ביני וביניכם, לדורותיכם לדעת כי אני ד' מקדישכם" (לא, יג)
אך את שבתותי תשמורו – אך למעט שבת ממלאכת המשכן. רש"י. למעט שבת אך לא תוספת שבת, מה שמוסיפין מחול על הקודש מותר במלאכת המשכן כיון שזוהי מלאכת מצוה. כי אות היא ביני וביניכם. אם אתם לא תוכלו לעשות דין במחלל שבת, כגון שהי' בלי עדים והתראה, אעשה אני בו דין. (מהר"ל דיסקין)

אך את שבתותי תשמורו – שבתתי כתיב חסר ו', שהמקבל עליו עול שבת מעבירין ממנו עול טרחת ו' ימות החול. (מדרש חסרות ויתרות)

כי אות היא ביני וביניכם – ולא ביני ובין האומות, כשתשבתו כמוני ידעו כל העולם כי אתם עמי. (חזקוני)

כי אות היא ביני וביניכם – ואם תקלקלו האות אין מקום לעשות משכן לשכני בתוכם. (רע"ס)

"ושמרתם את השבת כי קודש היא לכם, מחללי מות יומת. כי כל העושה בה מלאכה, ונכרתה הנפש ההיא מקרב עמי" (לא, יד)
ושמרתם את השבת כי קודש היא לכם – אחרי שהתירו, משום פיקוח נפש, אל תחשוב שלגבי חולה זה נעשתה השבת חול והותר גם מה שאינו בגדר פיקוח נפש, לכן נאמר כי קודש היא בקדושתה היא עומדת לגבי מה שאין בו פיקוח נפש. (אוה"ח)

ושמרתם את השבת – שמירה לפני השבת מבעוד יום, שמירה אחר השבת להוסיף מן החול על הקודש. (ר' בחיי)

כי קדש היא לכם – היא נתונה לכם ופיקוח נפש דוחה שבת, אך מחללי במיתה. ונכרתה הנפש ההיא מקרב עמה. המחלל את השבת נשפל ממעלתו וחילל ברית קודש שבינו ובין ד'.

כי קדש היא לכם מחללי מות יומת – לפעמים חושב אדם איזו שייכות יש לי לשבת קודש שהיא מדרגה כה גבוהה, אך זוהי טעות כי כמו שיש לכל אחד מישראל שייכות למחללי מות יומת כן יש לו שייכות לקדושת השבת. אם הוא מחותן למחללי מות יומת הוא גם כן מחותן לקדושת השבת. (הר"ר בונים)

"ששת ימים יעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון קודש לה' כל העושה מלאכה ביום השבת מות יומת" (לא, טו)
שבת שבתון קודש לד' – לשבות גם ממחשבות של חול, וכאותו חסיד שחשב בשבת על גידור פירצה בשדהו ונמנע מלגדרה בגלל שחשב על זה בשבת ונעשה לו נס וצמח לו צלף בפירצה וממנו היתה אחר כך פרנסתו. ואותו חסיד הי' גילגול של המקושש שהוא צלפחד, ונשמר מאד בשבת כדי לתקן קילקולו הראשון, וצלף הוא סוד צלפחד. (של"ה)

"ושמרו בני ישראל את השבת, לעשות את השבת לדורותם, ברית עולם" (לא, טז)
ושמרו בני ישראל את השבת לדורותם – לדורותם לדירתם; שלא יתנו לטומאה להיכנס לרשות היחיד שלהם. (זהר)

ושמרו בני ישראל את השבת – מלחלה, לעשות את השבת. לקדשה בתורה ותפילה; ולזה התכוונו חז"ל באמרם אלמלי שמרו ישראל שתי שבתות מיד היו נגאלים; השתים הם השמירה והקדושה. (הרבי ממוז'יץ)

ושמרו בני ישראל את השבת – יצפו לשבת ויתקנו את כל צריכהם בערב שבת כדי לעשותה כהלכתה ולא תהא מחולל. (חזקוני)

ושמרו בני ישראל את השבת – בעולם הזה. לעשות את השבת. לעולם הבא, יום שכולו שבת. (רע"ס)

ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת – שמירתה של שבת היא עשייתה, וכמאמרם ישב אדם ולא עבר עבירה, כשבאה עבירה לידו, נותנים לו שכר כעושה מצוה. ברית עולם. ברית כרותה לשומר שבת שינחל עולם עליון. ועוד ברית עולם: ברית בגימטריא תר"י"ב, שקולה שבת ככל תר"י"ב מצוות. (אוה"ח)

"ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם, כי ששת ימים עשה ד' את השמים ואת הארץ, וביום השביעי שבת וינפש" (לא, יז)
אות היא – אות היא כמו שלט שבעל מלאכה או מסחר שם על חנותו; כל זמן שהשלט תלוי אף על פי שאיש אינו עתה בחנותו הרי יחזור אליו אחר זמן, אולם אם מורידים את השלט הרי זה סימן שעקר מכאן לחלוטין; כך העובר על המצוות ועדיין השלט תולה יחזור, אולם המחלל את השבת עוקר את עצמו לחלוטין והרי הוא כגוי. (ח"ח עה"ת)

וביום השביעי – באלף השביעי. שבת, ממלאכת החומר. וינפש ולא נשאר רק הנפש לבדה, ואז יתקיים כי אני ד' מקדישכם, קדושים ורחניים כמלאכי השרת, ומקודם הייתם בעלי חומר וגוף ואינה קדושה שלימה. (עץ הדעת טוב)

"וירא העם כי בושש משה לרדת מן ההר, ויקהל העם על אהרן ויאמרו אליו קום עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו, כי זה משה האיש אשר העלנו מארץ מצרים, לא ידענו מה הי' לו" (לב, א)
ויקהל העם – זה הערב רב. על אהרן. הם הניחו שמשה השתמש באמצעי כלשהו שבו עשה כל הגדולות והנפלאות ואהרן אחיו מסתמא יודע במה הי' משתמש וביקשו ממנו שיעשה להם אמצעי אחר שימלא מקומו של משה. (כלי יקר)

ויקהל העם על אהרן – בשעת מתן תורה כתיב ויוצא משה את העם לקראת האלקים אבל כאן כתיב ויקהל העם, נעשו קהילות קהילות מעצמן. (מדה"ג)

קום עשה לנו אלהים – אלהים בגימטריא הטבע, ביקשו מנהיג שיולכים בדרך הטבע. כי זה משה האיש לא ידענו מה הי' לו. דרכו של משה היתה מעל לטבע ואין אנו יודעין ואין אנו משיגין אותו. (אוהב ישראל)

"ויאמר אליהם אהרן פרקו נזמי הזהב אשר באזני נשיכם, בניכם ובנותיכם, והביאו אלי" (לב, ב)
פרקו נזמי הזהב אשר באזני נשיכם – ואמרו בפדר"א שלא רצו הנשים ליתן נזמיהן לבעליהם ונתן להן הקב"ה שכרן

ויאמר אליהם אהרן פרקו נזמי הזהב אשר באזני נשיכם, בניכם ובנותיכם, והביאו אלי" (לב, ב)
פרקו נזמי הזהב אשר באזני נשיכם – ואמרו בפדר"א שלא רצו הנשים ליתן נזמיהן לבעליהם ונתן להן הקב"ה שכרן

בעולם הזה שהן משמרות ראשי חודשים ובעולם הבא שהן עתידות להתחדש בראש חודש. ובמדרש אומר על שם שנזדרזו הנשים בנדבת המשכן שהוקם באחד בניסן ולא רצו להביא נזמיהן לעגל, נתן להם שכרן שהן משמרות ראש חודש. (אבודרהם)

ור"י בן הרא"ש כותב שפסח כנגד אברהם, לוי ועשי עוגות, שבועות כנגד יצחק, ששופר מתן תורה הי' מאילו של יצחק, סוכות כנגד יעקב שעשה למקנהו סוכות, וימי ראש חודש כנגד השבטים, ומשחטאו הגברים בעגל הניחום לנשים שלא היו באותו חטא.

פרקו נזמי הזהב – לשם שמים נתכון: חשב אם אומר להם אחד מן הגדולים בישראל, כגון כלב בן יפונה או נחשון בן עמינדב, יהי לראש, כשיחזור משה לא ירצה לרדת מגדולתו ותתרבה המחלוקת ויגיעו לידי שפיכות דמים, ואם יאמר שהוא יהי במקום משה יקשה בעיני משה ואם לא יקשה להם הוא ראש יתנו הם בעצמם ראש ותתרבה קטטה, לכן אמר אעסיקם עד שיבוא משה ואעשה להם דבר שאין בו ממשות וכשיבוא משה יתבטל מאליו, וכן עשה. (בכור שור)

"ויקח מידם ויצר אותו בחרט ויעשהו עגל מסכה. ויאמרו, אלה אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים" (לכ, ז) **ויעשהו** – הערב רב בכשפיהם. עגל מסכה. ולמה עגל כי ישראל לא יכלו לצאת ממצרים בלי עצמות יוסף ואת ארונו של יוסף העלה משה על ידי טס שכתב עליו עלה שור, וחשבו הערב רב שהשור (שהוא אחד מחיות המרכבה) הוא שהוציאם ממצרים. (כלי יקר)

"וירא אהרן ויבן מזבח לפניו. ויקרא אהרן ויאמרו, חג לד' מחר" (לכ, ה) **חג לד' מחר** – מחר שבעה עשר בתמוז ויתהפך לששון ושמחה. בשם האר"י ז"ל. לכן חל תמיד תשעה באב באותו יום בשבוע שחל בו יום ראשון של פסח שבו יצאו ממצרים. ונקרא מועד על שם שעתידי להיות חג. (שלי"ה)

"וידבר ד' אל משה לך רד, כי שיחת עמך אשר העלית מארץ מצרים" (לכ, ז) **לך רד כי שיחת עמך** – במידת רחמים אמר לו לך רד: אם תרד אליהם ותצטרף עמהם תכריע את הכף לזכות ויהי העולם נידון אחר רובו לזכות ולטובה, מה שאין כן אם תישאר למעלה ולא תרד אליהם ולא יהי מי שיכריע את הכף לזכות. (ר"א לפיאן בשם ר"י מסלנט)

"והלוחות מעשה אלקים המה והמכתב מכתב אלקים הוא חרות על הלוחות" (לכ, טז) **חרות על הלוחות** – ואמרו אל תקרי חרות אלא חירות, אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה. שהמקבל עליו עול תורה פורקין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ והוא בן חורין, ועול תורה אינו עול באמת כי כל מה שעושה לעצמו עושה. (רוח חיים)

חרות על הלוחות – אמרו במס' עירובין אל תקרי חרות אלא חירות, ואמר בשלי"ה שבכל מקום שנאמר אל תקרא פירושו שלא תוכל לקרא כך רק אם תקרא כך, וכן כאן

שאם הוא חרות על לוח לבם לב האבן אז תוכל לקרות חירות, חירות ממלאך המות ומיצר הרע. (פ"צ ואתחנן)

"ויאמר, אין קול ענות גבורה ואין קול ענות חלושה, קול ענות אנכי שומע"

(לכ, יח) **ואין קול ענות חלושה** – לא נשמע קול מעטים חלשים הצועקים וי על התועבה שנעשתה, וכמו שמצינו בסדום שלו היו בה עשרה צדיקים היו מגינים על כל העיר. קול ענות אנכי שומע. כולם צועקים פה אחד ואין מוחה בידם. (מהרי"ל דיסקין)

"ויגף ה' את העם" (לכ, לה) מיתה בידי שמים לעדים בלא התראה (רש"י) אם העונש הוא "מגיפה" שהיא בידי שמים, אם כן לשם מה צריך עדים. ועוד, מה שונה מיתה זו ממייתת הדרוקן שהיתה ללא עדים.

אלא רצה שיהי גלוי וידוע שבשביל החטא נענש. ואמנם, במייתת הדרוקן, שהיה מברר ובודק, ורק מי שחטא מת, אין לך בירור גדול מזה. ואולם, במגיפה יש מקום לטעות ולסבור שאין הדבר בא על החטא, וכמו שמצינו (ב"ב ס) "כיון שניתנה רשות למשחית אינו מבחין בין צדיק לרשע", ועלולים הבריות לומר: צדיק היה אלא שנלכד במגיפה. לפיכך עונש זה לא היה אלא רק למי שעבר עבירה בפני עדים ובמזיד. (דברי דוד, לבעל הט"ז)

"ודבר ה' אל משה פנים אל פנים כאשר ידבר איש אל רעהו" (לכ, יא) כתב בעל אור החיים:

"הכונה בזה היא, כפי שיעור ההכנה שהיה עושה משה להקבלת פני שכניה, לאותו שיעור תהיה ההשגה מפנים העליונים, כי כפי אשר יכין אדם עצמו להשפעת הקדושה ישיג. ויאמרו 'כאשר ידבר איש אל רעהו', יתבאר לדרכינו ע"ד אומרו (משלי כז, יט) 'כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם', פי', כי הלבבות ישכילו בנעלם אם לאהוב אם לשנוא, כי כפי אשר יכין האדם לבו לאהוב חברו, כמו כן יתבונן לב חברו לאהוב אותו. והוא אומר 'כאשר ידבר איש אל רעהו', יתבאר שלא יאהבהו אם לא יכין לבו להיות גם הוא רעהו, כמו כן דבר ה' 'פנים אל פנים'. וימעתה יבחון האדם מה הוא עם קונו, אם לבבו יתאוה ויחשוק בה' ובעבודתו, הנה זה סימן כי ה' אהבו". (כלי יקר)

הליכות והלכות

מדיני אמירה לגוי

אחת השאלות המצויות בשבת ובפרט בחוץ לארץ זה ההנאה ממלאכת גוי בשבת וכן אמירה לגוי לעשות מלאכה בשבת חכמים אסרו לומר לגוי לעשות מלאכה בשבת הן בדבר שאיסורו מדרבנן. ויותר מזה אפילו עשה מעצמו בלי שיגידו לו במיוחד לצורך ישראל גם כן אסור ליהנות מן המלאכה בשבת, פרט למקרים שיפורטו לקמן. תקצר היריעה מלפרט את כל הדינים והפרטים של דין זה ויש להזהר לא ללמוד דין מחברו כיון שיש שנוי בפרטים וצריך לבאר את הדינים במקרים המצויים.

כאמור לעיל גוי שעשה מלאכה עבור ישראל מבלי שיתבקש לכך גם אסור ליהנות ממלאכה זו. זה נאמר רק אם המלאכה **מביאה הנאה ישירה ליהודי**, כגון: יש חושך גמור בחדר ובה גוי והדליק לצורך היהודי אפילו מבלי שיגידו לו, אסור ליהודי להינות מאור זה. אבל אם היה כבר אור בחדר רק הגוי הוסיף אור וכך נוח יותר לקרוא באותו אזור שהיה כבר אור-מותר. ובמקרה זה שיש כבר קצת אור מותר גם לבקש מהגוי **בדרך סיפור** ולא בדרך צווי, כגון: "קשה לקרוא באור חלש" וכדו', וכן אם רוצה לישון ורוצה שהגוי יכבה את האור מותר לרמוז כגון: "קשה לישון באור" כיון שזה לא הנאה ישירה. אם כבה לו הגז או שכח לחבר את השקע של המחמם לאוכל לשבת אסור אפילו לרמוז לגוי להדליק את האש ואפילו יעשה כן הגוי מעצמו אסור ליהנות מאוכל זה כשהוא חס. ואם התקרה לאוכל לזה שרמזו לגוי אסור לאכול המאכל גם כשיתקרה עד מוצאי שבת ולאחרים מותר לכשיתקרה (עין "מלכים אומניך" פ"ב סעיף ג' בשם הרב אלישיב שליט"א).

מקרה - ששכח לכבות את האור כמובן שאסור ליהודי לפותחו שהרי מדליק את האור אבל מותר לומר לגוי שיפתח ויוציא את האוכל וכן מותר לומר לו להוציא את השקע בזמן שהמקרה לא עובד (אור לציון). ובמקרה שפתח כמובן שאסור ליהודי לסגור חזרה כיון שיכבה את האור ואם יש צורך מותר לספר לגוי שלא יכול לסגור ולפתחו עם נורה והגוי יכין מעצמו ויוציא את הנורה אבל אסור לצוות עליו לעשות כן.

יש להעיר שדעת הגאון הרב אלישיב שליט"א שאין לרמוז לגוי להדליק או לרבות אפילו במקום שיש כבר אור. ורק הגוי מוסיף, כיון שזו פעולה גמורה של הדלקת אור ("מלכים אומניך" פ"ד סעיף ב').

הדלקת חימום במקום שהקור עז: אם קר אבל לא קור עז מותר לומר לגוי להדליק חימום לצורך תינוקות או לצורך זקנים אבל אם הקור עז עד שמים שעומדים בחוץ קופאים מותר אפילו לצורך גדולים להדליק את החימום.

הפעלת מזגן: יש פוסקים שדימו דין זה לחום ולכן אם חם מאוד ומצטערים מותר לומר לגוי להדליק את המזגן. ויש פוסקים (אור לציון) שהתירו רק אם זה יביא לנזק כגון לחולים או זקנים או לתינוקות.

אמירה לגוי במקום מצוה: אם יש צורך מצוה או הפסד גדול או צער מותר לאמר לגוי לעשות מלאכה **דרבנן** בלבד אבל לא מלאכה דאורייתא כגון: צריכים להביא לבית כנסת אוכל לסעודה שלישית דרך רחוב שהוא כרמלית (שלא רשות הרבים שאין רחב 8 מטר) אפילו אין עירוב שם. דוגמא נוספת: מותר לומר לגוי לכבות גז בוער כשיש חשש שיתכבה מאליו ויבוא הגז להתפשט בבית (כיון שכבוי כזה הוא מדרבנן).

אין מפתח לבית כנסת ואין עירוב מותר לומר לגוי להביא במקום שאין רשות הרבים כני"ל. מותר לאמר לגוי לטלטל מוקצה כגון להוציא את הפמוטות מהשולחן בשבת או שכח דבר מוקצה בחצרו ומפחד שיגנב מותר לאמר לגוי להכניסו לביתו ואם יש הפסד גדול מותר אפילו במקום שאין עירוב ואין רשות הרבים. ההמשך בשבוע הבא אי"ה.

Time Out for Values

E-mail info@tovnet.com

FOR THE FURTHERANCE OF JEWISH AWARENESS WORLDWIDE

16 Dolson Rd * Monsey * N.Y. * 10952 * TEL(845)352-7474 * FAX(845)352-7517

MONSEY	QUEENS	BROOKLYN	STATEN ISLAND	MIAMI	ISRAEL	ISRAEL	MEXICO
ישיבה וכולל 11 Calvert Drive משרד ראשי 16 Dolson Road T. 845-352-7474 F. 845-352-7517	בית מדרש וכולל בקר וערב 68-58 147 St. Flushing T: 718-263-6655 F: 718-268-4739	1950 E. 7 St.	בית מדרש וכולל בקר וערב 5 Oakville Street 718-761-9913	שיעורים והרצאות 305-502-3876	בית מדרש וכולל "לקח טוב" רח' שאול המלך 40 סנהדריה 02-586-7469 לאברכים תלמידי הכמים מוסלגים ירושלים	בחסות ביהכ"נ "היכל אליהו" 972-3-504-4276	כולל ישיבה ומדרשה לנשים Tecamachalco Mexico City T. 525-55589-8756 F. 525-55589-9101

המעוניינים לזכות ביום לימוד או יותר בכלל וישיבת לקח טוב

הלומדים בעמל וביגיעה ובחתמדה עצומה לרפואה, להצלחה, לפרנסה טובה, ולזרע של קיימא, לזיווג הגון, לחזרה בתשובה, לעילוי נשמה. לא לפנות בהקדם למשרד האגודה עם שמותם ושם אימם. תזכו למצוות. 845.352.7474

ל...שעה 3, שבה היה אבא קם מדי בוקר, וכשפתח את הדלת ויצא לבית המדרש, חמקתי אני אחריו ובצעדי הזריזים אף הקדמתי אותו, והייתי בן העשרה ראשונים שבאו ללמוד.
בבואו לבית המדרש, ראני אבא רכון על הגמרא, וברכני בחום שאזכה להינות כל חיי מדף הגמרא.
והברכה הזו פועלת עליי עד עצם היום הזה.
(ברכי נפשי מ' סא-סג)

מדרשי חכמים

נופר נפשו – בואו וקילסו לאומה שאמר לה מלכה תני לפני שוחד ולא תמוגי. מידת בשר ודם איש שנכתב להריגה אפילו נותן ממון הרבה למלכות אי אפשר לצאת ממנה אבל הקב"ה אינו כן, מי שנכתב בספר מיתה ונותן צדקה ועושה תשובה הקב"ה מוחקו מספר מיתה וכותבו בספר חיים, שנאמר שובה אלי כי גאלתיך: גאלתיך מספר מיתה ונתתיך בספר חיים.
(מדה"ג)

ברית עולם – גדולה היא השבת שהיא אחת משלוש בריתות שנתן הקב"ה בינו ובין בריותיו: הקשת, והמילה והשבת, ומה ביני וביניכם האמור בקשת הצלה מן המבול אף ביני וביניכם האמור בשבת ובמילה הצלה מן הגיהנום. אשריו לשומר שתי מצוות אלה.
(משנת רבי אליעזר)

העלון לעילוי נשמות
יעקב בן מלכה יגן זצוק"ל
ואשתו **רחל בת שרה ע"ה**
ת.נ.צ.ב.ה.

במשך עשרות שנים, העידו שהם אינם זוכרים מימיהם תוצרת מעולה שכזו. עד כדי כך שבערב אחד, כאשר הגיע אבא הביתה לאחר תפילת ערבית, הוא מצא את כל הילדים מתלקקים סביב אחת הצנצנות של הריבה... ומדברים בשבח טעמה הערב.
דף הגמרא שווה הרבה יותר
אבא שלנו היה אדם חכם, סיפר הר"ם לתלמידיו. הוא הבין שלמרות שהמחזה הזה מצביע על 'גשמיות', אי אפשר ולא כדאי לגעור בילדים על עצם הליקוק של הריבה. הוא הלך על דרך אחרת.

אבא ביקש מאתנו להפסיק לרגע להתלקק, ואמר: 'אתם יודעים מאין אני בא עכשיו? וכל הילדים השיבו, כבמקהלה: 'משיעור בבית המדרש'. ואבא המשיך: 'ולאן אני הולך מחר ב-3 לפנות בוקר?'

'מי לא יודע, גם אז אתה הולך לשיעור', השבנו בארשת ילדותית של נצחון, ולהוכיח לאבא שלא הצליח לתפוס אותנו בחוסר-ידיעה...
נכון מאוד ילדיי האהובים, אמר אבא, 'ועכשיו תשמעו מה שאנו רוצה לומר: דעו לכם, כל הריבות שבעולם, כל הסוכריות והעוגות שיש בכל העולם כולו, מקצהו האחד ועד קצהו השני, אינן שוות לדף גמרא אחד; ולא רק זה, אלא כל המאכלים הטעימים שיש בעולם אינם שווים גם לשורה אחת ברש"י או תוספות.

לפני שאתם ממשיכים ללקק את הריבה, תחרטו את דברי אלה על לבבכם ועל נפשכם, סיים אבא את דבריו.
אבי ז"ל, סיים הר"ם את דבריו בפני התלמידים אמר את שאמר ברצינות שכזו, עד שכל מילה שיצאה מפיו עשתה בי רושם עז, ובו ברגע החלטתי לעזוב את תענוגי תבל ומלואה, לתפוס את דף הגמרא, ולא לעוזבו לעד.

ועד כדי כך עשו בי הדברים רושם, שבאותו לילה כבר לא עצמתי עין, אלא המתנתתי

מעשה חכמים

כאשר נכנס האב לביתו, מצא את הילדים מתלקקים סביב צנצנת הריבה..
בישיבה ידועה בירושלים מכהן ר"מ חשוב, שמתיקותו בתורה היא מן הנודעות, והיא זו המושכת אליו את תלמידיו המרובים, הלומדים ממנו לחוש את טעמו הערב של דף הגמרא.

פעם, בעת רצון, סיפר מעצמו לתלמידיו כיצד הגיע למדרגה עליונה שכזו. להורי שהתגוררו בפולין, בפלך קטן הסמוך לורשה הברה, כך סיפר הר"ם, היה מפעל לייצור ריבות. בזמנים ההם היתה ה'ריבה' נעשית בצורה הכי-טבעית, והחומר העיקרי שלה היה מורכב מפירות שצמחו ביערות הסביבה.

כאשר הגיעה עונת הייצור, יצאו בני המשפחה אל היערות וקטפו שם פירות למכביר, ולאחר שהביאום הביתה סלים גדולים, מיינו את הפירות לפי מידת עסיסיותם, ומהפירות העסיסיים ביותר נעשתה הריבה.

שילוב נדיר של קור וחום
כיון שהכל היה תלוי בפירות היער, ולא בחומרים הסינטטיים המרכיבים את הריבות של היום, הרי שעסיסיותה וטעמה של הריבה היו תלויים במידה רבה באיכותם של הפירות הנקטפים.

בשנים שבהן היתה סיעתא דשמיא ומוג האוויר גידלי פירות טובים, גם הריבה היתה טובה, וכן להיפך.

והיה בשנה אחת, המשיך הר"ם לספר לתלמידיו, גדלו ביערות פירות עסיסיים במיוחד. היה זה עקב שילוב נדיר של חום וקור ששימשו בערבוביה, והביאו את האילנות למצב של הבשלה מירבית.

הריבה שיצאה בשנה ההיא, לא היתה כמוה בטעם ובריח. גם הוריי, שעסקו בתחום זה

הילולא דצדיקיא

יום שלישי	יום שני	יום ראשון	יום שבת	יום שישי	יום חמישי	יום רביעי
כ אדר א'	י"ט אדר א'	י"ה אדר א'	י"ז אדר א'	ט"ז אדר א'	ט"ו אדר א'	י"ד אדר א'
רבי יואל סירקיש מקראקא מת"ם הבית החדש רבי שלמה זלמן אוריבאד ראש ישיבת קול תורה	רבי יוסף חיים זוננפלד נאכ"ד	רבי אלכסנדר זיסקינד מת"ם יסוד ושורש העבודה		רבי פנחס מנחם אלתר האדמו"ר מגור		
שקיעה 5:43						שקיעה 5:36

זכות הצדיקים תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

נא לא לעיין בגליון בעת התפילה